

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ARAŞTIRMA KONULARI

Yard.Doç. Dr. Kıymet SELVİ*

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin araştırma yapmak istedikleri konuların ve bu konuların ilgili olduğu alanların saptanmasıdır. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi birinci sınıfta okutulan “Bilimsel Araştırma Yöntemi” dersinde araştırma konusunun belirlenmesi, sınırlandırılması ve konu belirlemede karşılaşılan sorunlar tartışılmıştır. Dersin bir bölümünde, her bir öğrenciden araştırmaya değer gördükleri bir konuyu belirlemeleri istenmiştir. Üç öğretim yılı süren çalışmada öğrenciler tarafından 296 konu belirlenmiştir. Belirlenen bu konular, yıllara, öğrencilerin okudukları bölümlere ve konularına göre analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin belirlediği konuların % 27,4’ü “iletişim”, % 25,0’ı “eğitim”, % 13,9’u “psikoloji” ve bu üç alan dışında kalan ve bu alanlar dışında herhangi bir alana göre gruplandırılmayan % 33,8’i ise “diğer” başlığı altında toplanmıştır. Araştırma sonuçlarında İletişim Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin konu seçimi ile ilgili tercihlerinin bölümlere ve yıllara göre bir fark göstermediği bulunmuştur.

GİRİŞ

Bilim doğayı, özellikle de doğaya ilişkin kuram ya da beklentilerimizi sürekli sorgulama etkinliği olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, 1998, s. 15). İnsanın bilgi arayışı, çevresini ve evreni anlama ihtiyacına dayanmaktadır. İnsanın öğrenme, anlama ve açıklama merakından kaynaklanan arama çabalarının sistemli bir biçimde gösterilmesi ile bilim ortaya çıkmıştır. Eğer insan çevresinde olup bitenleri anlayabiliyorsa veya tam tersine olup bitenlerin farkında değilse, çoğu zaman arama çabasına girmez. Ancak, onu rahatsız eden ve açıklanamayan bir durumla karşılaşırsa, yanıtlanamayan sorular varsa ve bu durum bireyde rahatsızlık yaratıyorsa bilimsel süreç başlamış demektir. Araştırma süreci problemi seçme,

* Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

hipotezleri kurma, araştırma desenini oluşturma, data toplama, dataları kodlama ve analiz etme, sonuçları yorumlama gibi beş aşamada tamamlanmaktadır (Bailey, 1994, s. 12-13). Bu aşamaların ilki olan problemi seçme aşaması en önemli aşamadır. Eğer konu seçimi ve sınırlandırılması doğru yapılmamış ise diğer dört aşamada problemler ortaya çıkabilir.

Araştırma süreci araştırma konusuyla ilgili genel bir fikirle başlar. Başlangıçta genel olan konu ve sorular daha açık hale getirilmeli ve teorik olarak geliştirilmelidir (Berg, 1994, s. 23). Araştırma konusu gözden geçirilerek daha açık hale getirilirken konu sınırlandırılması yapılmış olur.

Bilimsel çalışmalarla birey etkilendiği olaylara ilişkin bilgi edinir, beklenmedik durumları açıklamaya ve sorunları çözmeye çalışır (Yıldırım, 1998, s. 16). Bireyin etkilendiği durumu açıklaması, sorunu çözebilmesi için bilimsel yöntemi ve bilimsel süreci bilmesi gerekmektedir. Bilimsel süreç ise dikkatli bir gözlemlerle başlar. Medawar (1994, s. 98), gözlemi “eleştirel ve amacı olan bir süreç” olarak tanımlamaktadır. Gözlem yapma becerisine sahip olmayan bireyin araştırma problemini fark ederek bilimsel yöntemi işe koşması zordur.

Problemin fark edilmesinden sonra, araştırma konusu belirlenirken konunun önemi başka bir deyişle konunun araştırmaya değer olduğu açık bir biçimde ortaya konulmalıdır. Seçilen araştırma konusunun, konu ve araştırmacı açısından ilginç olması gerekir. Bilinen bir konuda yeni ilişkilerin kurulması araştırma konusunun ilginç olmasını sağlayabilir. Konuyu belirleme, yapılacak araştırmanın yöntem ve sürecinin de kabaca belirlenmesini sağlar. Ancak konu belirlenirken karşılaşılan temel güçlüklerden birisi konunun araştırma yapılacak biçimde sınırlandırılmasıdır (Barzun ve Graff, 1997, s. 16).

Araştırmaya değer birçok konu vardır, ancak araştırma konusu saptamak kolay değildir. Konu saptamada başvurulacak değişik yollar vardır. Araştırma konusu saptama ve sınırlandırmada en etkili yol ilgi duyulan ve merak edilen konuları okumaktır. Konu saptamada izlenecek diğer bir yol, ilgi duyulan konu ve alanla ilgili uygulamaları izlemektir. Araştırma konusu saptamada kolaylık sağlayan diğer bir yol ise ilgili kişiler ya da meslek gruplarıyla tartışma yapmaktır. Bütün bunlar başka bir deyişle okuma, uygulamaları izleme ve tartışma yapma konu üzerinde düşünme ve çeşitli sorular sorulmasını sağlayacaktır.

Öğrencilerin bilimsel süreci tanımaları ve mesleki yaşantılarına aktarabilmeleri için gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılması amacına yönelik dersler üniversite programlarında yer almaktadır. Bu derslerden birisi de üniversitelerde okutulan “Bilimsel Araştırma Yöntemi” dersidir. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Eğitim İletişimi ve Planlaması, Sinema ve Televizyon, Basın ve Yayın,

Reklamcılık ve Halkla İlişkiler olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. İletişim Bilimleri Fakültesi'nin tüm bölümlerinde birinci sınıfta zorunlu okutulan “Bilimsel Araştırma Yöntemi” dersinde, “Bilim ve araştırma, araştırma türleri, araştırma modelleri, veri toplama teknikleri, araştırma raporu yazma ve araştırma önerisi hazırlama” gibi konular ele alınmaktadır (bkz. A.Ü. Katalog, 2000, İletişim Bilimleri Fakültesi).

Dersin bir bölümünde araştırma konusunun belirlenmesi ve sınırlandırılması ile araştırma konusu belirlemede karşılaşılan sıkıntılar sınıfta tartışılmaktadır. Bu tartışmalar sırasında sınıfla birlikte çeşitli araştırma konuları belirlenerek araştırma konusu belirlemede izlenecek yöntem uygulamalı olarak gösterilmektedir. Araştırma konusu saptama çalışması ile öğrencilere iletişim alanı ile ilgili konular üzerinde düşünme, çevrede olan olayları daha dikkatli gözleme, sorun saptama ve saptanan sorunu irdeleme becerisinin kazandırılması amaçlanmıştır. Bu nedenle araştırma konusu belirlenmesi ile ilgili konular işlenirken, her öğrenciden araştırmaya değer görülen bir konunun belirlenmesi istenmiştir. Dersi yürüten öğretim elemanı öğrencilere, araştırma konusu belirlerken, öncelikle iletişim ve öğrenim gördükleri bölümleriyle ilgili olmak üzere, merak ettikleri ve öğrenmek istedikleri konuları dikkate almaları yönünde öneride bulunmuştur.

Üniversite mezunu olan birey kendi alanı ile ilgili üretimde bulunurken ve görev yaptıkları kurum ve birimlere katkı getirirken alternatif düşünce ve çözümler oluşturmalarını sağlayacak bilgi ve becerileri kazanmış olmalıdır. Üniversite eğitimi sırasında karar alma ve karara katılmada nesnel olma, bilimsel olan ve olmayan sonuçları birbirinden ayırt etme ve sonuçları belli ölçütlere göre değerlendirme yeterliği kazandırılmalıdır. Araştırma konusu saptama ile iletişim alanı ile ilgili sorunlara dikkatin çekilmesi, irdelenmesi ve çözümlenmesinde öğrencilere yeterlik kazandırılacaktır. Bu çalışma Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin iletişim ile ilgili konuları irdelemeleri ve araştırmaya değer gördükleri konuların belirlenmesi açısından önemlidir.

ARAŞTIRMA AMACI

Bu araştırmanın genel amacı, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Eğitim İletişimi ve Planlaması, Sinema ve Televizyon, Basın ve Yayın bölümü öğrencilerinin araştırma yapmak istedikleri konuların belirlenmesidir. Bu amaçla ilgili olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

- İletişim öğrencileri hangi alana yönelik konularda araştırma yapmak istiyorlar?
- Öğrencilerin araştırmak istedikleri konular İletişim Bilimleri Fakültesinin bölümlerine göre farklılık gösteriyor mu?

- Öğrencilerin araştırmak istediği konular yıllara göre farklılık gösteriyor mu?

SINIRLILIK

Bu araştırma Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi'nin Eğitim İletişimi ve Planlaması, Sinema ve Televizyon, Basın ve Yayın bölümü ğrencilerinin belirlediği araştırma konuları, 1997-1998, 1998-1999 ve 1999-2000 yılında araştırma yöntemleri dersini alan ve araştırma konusu belirleyen öğrenciler ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, örneklem, veri toplama tekniği ve veri çözümlene tekniği ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Araştırma, tarama modellerinden içerik zmlemesi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler tarafından belirlenmiş olan araştırma konularının hangi alanlarla ilgi olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Yazılı olan ifadeler, içerik çözümlene türlerinden biri olan "konu analizine" tabi tutulmuştur (Berg,1998, s. 225).

Örneklem

Araştırma alışma evreni üzerinden seçilen örneklem üzerinden yrtlmştir. Çalışma evreni İletişim Bilimleri Fakültesinde birinci sınıfta okuyan tüm öğrenciler örneklem ise İletişim Bilimleri Fakültesi Eğitim İletişimi ve Planlaması, Sinema ve Televizyon, Basın ve Yayın bölümünde birinci sınıfta okuyan ve 1997-1998 ğretim yılında 102, 1998-1999 ğretim yılında 104, 1999-2000 ğretim yılında 90 olmak üzere toplam 296 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Tekniği

Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersini alan öğrenciler araştırmayı istedikleri konuları her yıl ğretim döneminin ilk sekiz haftası içinde belirlemişlerdir. Öğrencilerin belirlediği konular yazılı olarak ğretim elemanına verilmiştir. Üç ayrı ğretim döneminde öğrenciler tarafından belirlenmiş olan konular ğretim dönemleri sonunda konu kayıt çizelgesine aktarılmıştır.

Veri Çözümleme Tekniği

Öğrencilerin araştırma yapmak üzere tespit ettikleri konuların hangi alanlarla ilgili olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Konu çözümlemesi yapmak için öğrencinin kayıtlı olduğu bölüm, yıl, araştırma konusu, konunun ilgili olduğu alanın yazıldığı bir çizelge hazırlanarak tüm veriler bu çizelgeye aktarılmıştır. Araştırma konuları öncelikle iletişim, eğitim, psikoloji ve diğer başlığı altında genel bir ayrıma tabi tutulmuştur. Daha sonra ise her bir genel konu kendi içinde daha ayrıntılı biçimde yeniden analiz edilmiştir. Örneğin iletişim alanına giren konuların iletişim alt alanlarından hangisi ile ilgili olduğu saptanmıştır. Konu çözümlemesi sonuçları frekans ve % olarak ifade edilmiştir. Ayrıca seçilen konuların bölümlere ve yıllara göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek için parametrik olmayan testlerden “ki kare” testi uygulanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma amaçları doğrultusunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Bu araştırmada, İletişim Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin hangi konularda ve alanlarda araştırma yapmak istedikleri saptanmıştır. Bunun için tüm konular tek tek incelenerek araştırma konuları alanlara, öğrencilerin bölümlerine ve yıllara göre dağılımı çıkarılmıştır. Konular alanlara göre gruplandırıldığında eğitim, iletişim, psikoloji alanı ile, bu alanlara girmeyen diğer konuların toplandığı diğer olmak üzere dört temel başlık altında toplanmıştır. Araştırma alanına, öğrencinin okuduğu bölümüne ve yıllara göre ortaya çıkan sonuçlar Çizelge1’ de verilmiştir.

Çizelge 1

Öğrencilerin belirlediği araştırma konularının alanlara, bölümlere ve yıllara göre dağılımı

Araştırma alanı	Bölüm	Öğretim yıllarına göre seçilen konular(f)			Toplam f	Genel toplam	
		1997-1998	1998-1999	1999-2000		f	%
İletişim	EİP	4	12	5	21	81	27.4
	STV	12	14	7	33		
	BY	9	7	11	27		
Eğitim	EİP	5	10	7	22	74	25.0
	STV	10	12	7	29		
	BY	6	7	10	23		
Psikoloji	EİP	5	7	5	17	41	13.9
	STV	4	5	5	14		
	BY	3	3	4	10		
Diğer	EİP	11	7	16	34	100	33.8
	STV	9	9	15	33		
	BY	12	12	9	33		
Toplam		90	105	101	296		

EİP : Eğitim İletişimi ve Planlanması

STV : Sinema ve Televizyon

BY : Basın ve Yayın

Çizelge 1'de görüldüğü gibi üç öğretim döneminde toplam 296 araştırma konusu belirlenmiştir. Bu konuların alanlara göre dağılımı ise ağırlıklarına göre sırasıyla iletişim, eğitim, psikoloji olarak ortaya çıkmıştır. Bu üç temel alan dışında kalan ve belli gruplarda toplanamayan konular ise diğer başlığı altında toplanmıştır.

Araştırma konularının % 27.4'ü iletişim, % 25.0'ı eğitim, % 13.8'i psikoloji, % 33.9'u ise bu alanların dışındaki konulardan oluşmaktadır.

Araştırma konularının % 27.4'ü iletişim alanı ile ilgili olup, sırasıyla STV, BY ve EİP öğrenciler tarafından tercih edilmiştir. İletişim alanı içinde ise sırasıyla reklam, televizyon, yazılı basın, bireysel ve toplumsal iletişim, radyo ve halkla ilişkilerle ilgili konularda araştırma yapılmak istenmiştir. Eğitim alanı ile ilgili konularda araştırma yapmak isteyenler % 25.0 olup sırasıyla STV, BY ve EİP bölümü öğrencileri eğitim konusunda araştırma yapmak istemektedirler. Eğitim iletişimi konusunda öğrenim gören öğrencilerin eğitim alanı ile ilgili araştırma yapma isteğinin diğer iki bölümden düşük olması EİP bölümü açısından ilginç bir sonuç olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğitim alanındaki konular ise sırasıyla engellilerin eğitimi, eğitim programları, ders çalışma stili, okul başarısı, yabancı dil eğitimi, öğrenme, eğitimde teknoloji kullanımı, başarı değerlendirme sistemleri gibi başlıkları altında toplanmaktadır.

Psikoloji alanı ile ilgili konularda araştırma yapmak isteyenler % 13.9'dur. Sırasıyla EİP, STV ve BY öğrencileri araştırma konusunu psikoloji alanı ile ilgili olarak belirlemişlerdir. Psikoloji alanı ile ilgili konular stres, motivasyon, psikolojik danışma, ergenlik psikolojisi, çocuk psikolojisi ve korku başlıkları altında toplanmaktadır.

Bu üç alana giren konuların yıllara ve bölümlere göre dağılımı incelendiğinde her üç bölüm öğrencilerinin "diğer" diye gruplandırılan alanlara yönelik seçimlerinin birbirine eşit olduğu görülmektedir. Diğer başlığı altında toplanan konular ise sağlık, çevre, doğal kaynaklar gibi farklı konular olup belli alanlarda toplanamayan konulardır.

Çizelge 2

Öğrencilerin belirlediği araştırma konularının alanlara, bölümlere ve yıllara göre farklılaşma durumu

Bölümler	Pearson Ki Kare Değeri	sd	p*
EİP STV BY	4,086	6	,665

Yıllar	Pearson Ki Kare Değeri	sd	p**
1997-1998 1998-1999 1999-2000	4,570	6	,600

p* : Bölümlere göre anlamlılık derecesi

p** :Yıllara göre anlamlılık derecesi

Çizelge 2'deki sonuçlara göre $p^* > 0.05$ olduğu için İletişim Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin araştırma konusu seçimi ile ilgili tercihlerinde bölümlere göre bir fark yoktur. Tablo 2'deki sonuçlara göre $p^{**} > 0.05$ olduğu için İletişim Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin konu seçimi ile ilgili tercihlerinin yıllara göre araştırma konularının seçiminde bir fark yoktur.

TARTIŞMA

İletişim Bilimleri Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin araştırma yapmak istedikleri konular ve bu konuların ilgili olduğu alanlar incelendiğinde iletişim, eğitim ve psikoloji alanlarında araştırma yapmak istedikleri ortaya çıkmaktadır.

İletişim Bilimleri Fakültesinde yürütülen eğitim programı gereği iletişim temel alanı olduğu için iletişim konularının birinci sırada çıkması doğaldır. Ancak öğrenciler tarafından araştırılmak istenilen konular içindeki iletişim alanına giren konuların % 27.4 olarak ortaya çıkması tartışılmaya değer bir sonuçtur. Ortaya çıkan yüzdenin düşük olması öğrencilerin İletişim Bilimleri Fakültesine gelişte iletişim konusunda bilgi ve ilgi düzeyinin düşüklüğü şeklinde yorumlanabilir.

İletişim alanı dışında eğitim ve psikoloji alanlarında araştırma isteği iletişimin disiplinler arası çalışma alanı olduğunu göstermektedir. Ayrıca tüm bölümlerin bu

üç alan dışında çok farklı konularda araştırma yapma isteğinin iletişim alanında araştırma yapma isteğinden daha yüksek çıkması öğrencilerin iletişim ile ilgili konu bulmada sıkıntı çekmiş olabilecekleri şeklinde yorumlanabilir.

Bölgümlere göre araştırma konuları arasında bir fark olmaması ise İletişim Bilimleri Fakültesi'ne girişte öğrencilerin bölümlerin çalışma konuları ve vurgu alanları ile ilgili olarak yeterince bilgi sahibi olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Yıllara göre araştırma konularında bir farklılık gözlenmemiş olmasının nedenlerinden birisi üç farklı yılda fakülteye gelen öğrencilerin fakülte ve bölümlere ilişkin üç yıllık süreç içinde benzer bilgilere sahip oldukları şeklinde değerlendirilebilir. Yıllara göre konu seçiminde fark olmamasının bir diğer nedeni ise birinci sınıf öğrencilerinin üst sınıftaki öğrencilerden etkilendikleri şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma konusu saptayabilmek için dikkatin araştırma yapılacak alana odaklanması gerekir. Dikkatin yoğunlaştırılması ise alanla ilgili okuma, tartışma ve uygulamaları izlemekle yapılabilir. Öğrencilerin iletişim alanı ile ilgili bir konu belirleyebilmeleri için iletişim konusunda okuma, tartışma yapma ve alandaki uygulamaları izlemeleri gerekmektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Bailey, K. D. (1994). Methods of social research. (4th. Edition). New York, USA: ?

Barzun, J. J. & Graff, H. F. (1997). Modern araştırmacı. F. Dilber. (Çev.). (2. Basım). Ankara: TÜBİTAK.

Berg, L. B. (1998). Qualitative research methods for the social sciences. (3th Edition). USA: ?

Medawar, P. D. (1994). Genç bilim adamlarına öğütler. (3. Basım). Ankara: TÜBİTAK

Yıldırım, C. (1998). Bilimin öncüleri. (12. Basım). Ankara : TÜBİTAK.